ปกิณกะ

วัคซีนโควิด-19 : แผนสร้าง “ภูมิคุ้มกันหมู่” กับ “ความกังวลหมู่” ที่เกิดขึ้นในระยะที่ 3 ในประเทศไทย

COVID-19 Vaccine: “Group Immunity” Plan and “Group Concerns” Occurring in Phase 3 in Thailand

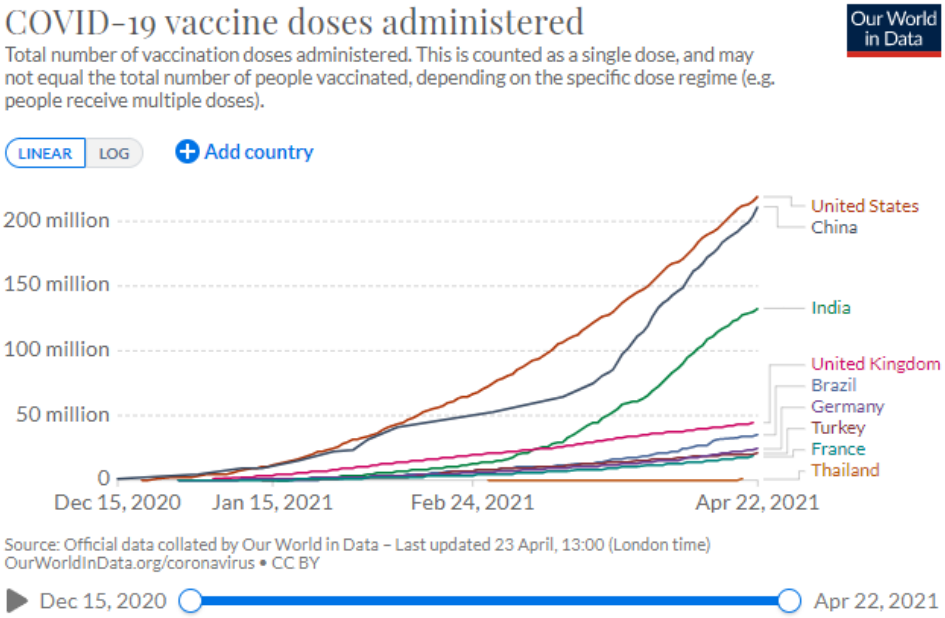
สุณัฐชา โล่สถาพรพิพิธ[1], พยงค์ เทพอักษร[2]
[1]สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดตรัง สังกัดพรรคประชาธิปัตย์
[2]ประธานอนุกรรมการวิจัยและบริการวิชาการ คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก
Sunutcha Losathapornpipit[1], Phayong Thepaksorn[2]
[1] Member of Thai Parliament, the Democrat Party
[2] Chairman of the Sub-Committee for Research and Academic Service, Faculty of Public Health and Allied Health Sciences, Praboromarajchanok Institute

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19 (Coronavirus disease 2019, COVID-19) เกิดจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ซาร์ส-โควี-2 (SARS-CoV-2) ในประเทศไทยระยะที่ 3 (Phase 3) ช่วงเริ่มต้นในเดือนเมษายน 2564 ซึ่งจากการคำนวณและประเมินทางระบาดวิทยาพบว่าอยู่ในสถานการณ์ที่น่ากังวลไม่น้อย ถึงแม้ว่าประเทศไทยมีความพยายามในการควบคุมโรค โดยการตรวจจับผู้ป่วยให้ได้อย่างรวดเร็ว แยกโรค และติดตามผู้สัมผัสผู้ป่วยทุกราย ทำให้การระบาดยังอยู่ในวงจำกัดในระยะที่ผ่านมา (Phase 2) (Department of Disease Control, Ministry of Public Health, 2021) อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความเสี่ยงสูงที่ประเทศไทยจะพบการระบาดในวงกว้าง เนื่องจากเหตุผลหลายประการ คือ หลายประเทศทั่วโลกยังพบการระบาดมีจำนวนมากขึ้น ทำให้มีโอกาสสูงขึ้นที่ผู้ป่วยจากประเทศเหล่านี้จะเดินทางเข้าสู่ประเทศไทย ในขณะที่ความเข้มข้นในการคัดกรองของด่านควบคุมโรคมีจำกัด ยังคงมีบางประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านที่ไม่มีระบบเฝ้าระวังที่เข้มแข็งเพียงพอ (WHO, 2021) ทำให้ไม่ทราบสถานการณ์ที่แท้จริงของประเทศนั้น ๆ และอาจมีผู้ป่วยเดินทางเข้ามาในประเทศไทย ส่วนผู้ป่วยส่วนใหญ่อาการไม่รุนแรง ไม่ได้มารับการรักษาในทันทีตั้งแต่วันแรกที่มีอาการป่วย ทั้งยังไม่มีพฤติกรรมการป้องกันการแพร่เชื้อที่เหมาะสม โดยพบผู้ป่วยที่พบในประเทศเข้ารับการรักษาโดยเฉลี่ยในวันที่ 2 หลังจากเริ่มป่วย มีผู้ป่วยติดเชื้อภายในประเทศที่ไม่สามารถระบุต้นตอของการติดเชื้อได้อย่างชัดเจน และพบว่ายังคงมีการจัดกิจกรรมรวมคนจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง จึงมีโอกาสที่จะพบเหตุการณ์ที่ผู้ป่วยเข้าไปในสถานที่แออัดและเกิดการระบาดอย่างรวดเร็ว เช่น ผับ บาร์ ร้านอาหาร งานเลี้ยงสังสรรค์ เป็นต้น (Department of Disease Control, Ministry of Public Health, 2021)

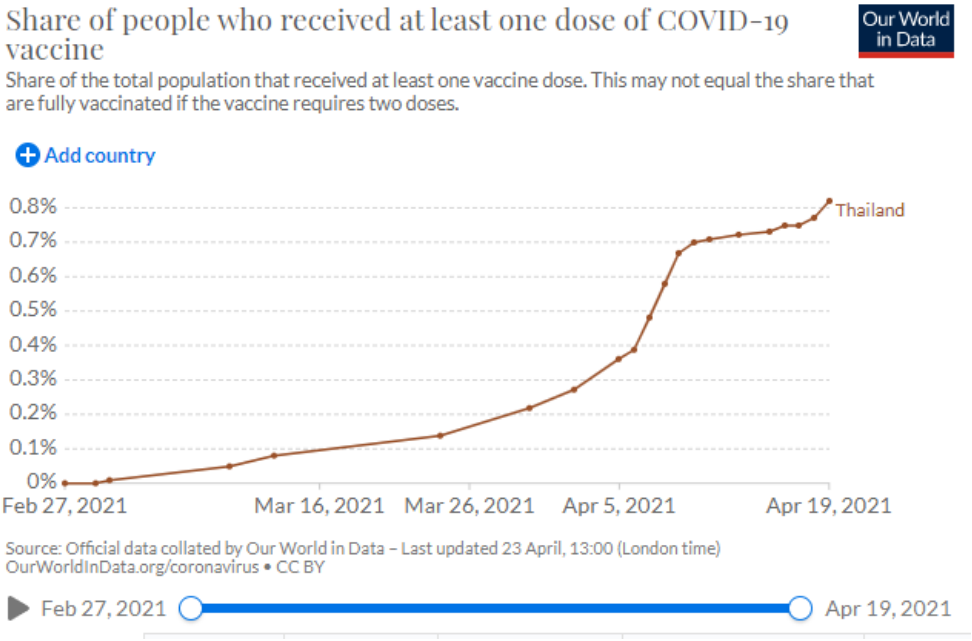
สำหรับประเทศไทยทางกระทรวงสาธารณสุขสั่งซื้อวัคซีนจากบริษัทแอสตราเซเนกา จำนวน 26 ล้านโดส ในเดือนพฤศจิกายน 2563 ซึ่งจากข้อมูลการทดลองพบมีประสิทธิผลโดยรวมร้อยละ 70 (BBC Thai, 2021) เนื่องจากวัคซีนดังกล่าวต้องใช้ฉีดคนละ 2 โดส ทำให้เพียงพอต่อประชากรเพียง 13 ล้านคน ก่อนที่คณะรัฐมนตรีจะอนุมัติงบสั่งซื้อเพิ่ม 35 ล้านโดสในเดือนมกราคม 2564 (Matichon Online) วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2564 วัคซีนชุดแรกได้นำส่งมาถึงประเทศไทย เป็นวัคซีนของซิโนแว็กชื่อ โคโรนาแว็ก (CoronaVac) จำนวน 200,000 โดส และของแอสตราเซเนกา (AZD1222) จำนวน 117,000 โดส รวมทั้งหมด 317,000 โดส วัคซีนล็อตแรกของซิโนแว็กจะถูกกระจายไปใน 13 จังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด คือ จังหวัดสมุทรสาคร พื้นที่ควบคุม เช่น กรุงเทพฯ ฝั่งตะวันตก, ปทุมธานี, อ.แม่สอด จ.ตาก และพื้นที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม เช่น ภูเก็ต, เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี และเชียงใหม่ (Khaosod News, 2021) การปกปิดไทม์ไลน์การเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 มีโทษทั้งจำทั้งปรับปรากฏว่าบุคคลที่ถูกต้นสังกัดลงโทษเนื่องจากปกปิดไทม์ไลน์

มีหลายสาขาอาชีพ เช่น พนักงานบริษัท ข้าราชการศาลแต่จากกรณีของบุคคลบางคน เช่น กรณีรัฐมนตรีท่านหนึ่งที่ปกปิดไทม์ไลน์นั้น ทำให้สื่อตั้งคำถาม(Khaosod News, 2021)

สำหรับประเทศไทยได้มีการเตรียมความพร้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาวัคซีนดังกล่าว เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงการใช้วัคซีนที่มีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพได้มากที่สุดเท่าที่ศักยภาพของประเทศจะดำเนินการได้ แต่ก็ยังเป็นที่กังวลถึงการได้รับการฉีดวัคซีนของประชาชนทั้งในเรื่องความปลอดภัยและจำนวนผู้ที่ได้รับการฉีดวัคซีนในอัตราที่ต่ำเมื่อเทียบกับนานาประเทศ หรือแม้แต่ในกลุ่มสมาชิกประเทศอาเซียนเองประเทศไทยก็ยังอยู่ในอันดับเกือบรั้งท้าย ดังนั้น ก็ควรดำเนินการหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพดังมีข้อเสนอหรือประเด็นที่น่าสนใจในการจัดหาวัคซีนสำหรับประชาชน(ภาพที่ 1-2)

ภาพที่ 1 จำนวนประชากรที่ได้รับการฉีดวัคซีนในประเทศไทยเทียบกับต่างประเทศ ถึงวันที่ 22 เมษายน 2564
Source: Our World in Data, UK https://ourworldindata.org/grapher/share-people-vaccinated-covid?region=Asia

ภาพที่ 2 จำนวนประชากรที่ได้รับการฉีดวัคซีนในประเทศไทย ถึงวันที่ 19 เมษายน 2564
Source: Our World in Data, UK https://ourworldindata.org/grapher/share-people-vaccinated-covid?region=Asia

โดยมีข้อสังเกตและคำถามตรงไปตรงมาว่าหน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) จะสามารถจัดซื้อวัคซีนโควิด-19 บริการประชาชนในท้องถิ่นตนเองได้หรือไม่ โดยกรมกรมส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตอบว่าทำได้ เนื่องจากท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน และระงับโรคติดต่อเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 6 ก.พ. 2564 ปลัดกระทรวงมหาดไทย ลงนามในหนังสือถึงอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เรื่องการจัดหาจัดซื้อวัคซีนโควิด-19 ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ว่าสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีคำวินิจฉัยและข้อเสนอต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมาย ประเด็นของการจัดหาวัคซีนป้องกัน โควิด-19 เพื่อให้การบริหารจัดการวัคซีนเป็นประโยชน์กับผู้ที่มีความเสี่ยงสูง รวมทั้งเกิดความปลอดภัยกับผู้ได้รับวัคซีนอย่างสูงสุด จึงขอให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์ให้ภาคเอกชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เตรียมจัดซื้อวัคซีน โควิด -19 ได้ทราบว่า ระยะแรกนี้ภาครัฐเท่านั้นที่จะดำเนินการจัดซื้อและบริหารจัดการวัคซีนและกระจายวัคซีนตามแผนการบริหารจัดการวัคซีนเพื่อให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้สามารถติดตามอาการไม่พึงประสงค์หลังการได้รับวัคซีน โดยสรุป คือ ยังไม่อนุญาตให้ภาคเอกชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดซื้อวัคซีนป้องกันโควิด-19 กับผู้ผลิตวัคซีนได้โดยตรง

ประสิทธิภาพวัคซีน Covid-19 แต่ละชนิดแตกต่างในด้านคุณภาพเป็นอย่างไร ผู้แทนกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขได้ชี้แจง ดังนี้ ปัจจุบันผลวิจัยวัคซีนตีพิมพ์แล้ว 3 ตัว ประกอบด้วย Pfizer ร่วมกับ BioNtech, Moderna, และ Astrazeneca โดยทราบว่า 2 ตัวแรกประสิทธิภาพสูงมาก แต่อาจไม่ทนนาน ส่วนตัวสุดท้ายก็ดี อีกทั้งทำสัญญากับไทยแล้ว ซื้อมา 26 ล้านโดส ราคาประมาณ 5 ดอลลาร์ ต่อ 1 โดส ดังนั้นจากข้อมูลที่ได้มา Astrazeneca น่าจะเหมาะสมที่สุด ด้วยราคาและประสิทธิภาพ รวมถึงความปลอดภัย โดยเฉพาะการเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 2-8 องศาเซลเซียส ส่วนเป้าหมายกลุ่มที่ได้รับวัคซีน ยังหาแนวทางและยังไม่ชัดเจน แต่ที่แน่ๆ คือ บุคลากรทางการแพทย์ และ อสม. ซึ่งเป็นบุคลากรด่านหน้า รวมถึงนักการเมืองระดับชาติที่ต้องพบปะผู้คนจำนวนมากจากการลงพื้นที่ หรือบุคคลที่คณะกรรมการแต่ละจังหวัดเห็นสมควร ดังนั้น สิ่งที่รัฐบาลคำนึงถึง คือ ชนิดวัคซีนที่มีประสิทธิภาพสูง ปลอดภัยและราคาไม่แพง หลักเกณฑ์กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนจากรัฐบาล ผลจากกรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่นตกลงกับกระทรวงสาธารณสุข และวิธีการเก็บรักษาและการบริหารจัดการ กล่าวโดยรวมในเรื่องนี้ ต้องให้เวลาแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบได้ทำงานให้ละเอียดรอบคอบ

นับเป็นพระมหากรุณาธิกุลและพระวิสัยทัศน์ก้าวไกล ของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่สนับสนุนจัดตั้ง บริษัท สยามไบโอไซเอนซ์ จำกัด (Siam Bioscience) ซึ่งเป็นบริษัทผู้ผลิตยาชีววัตถุ ที่ผลิตด้วยเทคโนโลยีชั้นสูง แห่งแรกของประเทศไทย และแห่งแรกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่สามารถคิดค้น พัฒนา ผลิตวัตถุดิบยา ผลิตยา บรรจุยา และจัดจำหน่ายยาชีววัตถุ ที่สามารถผลิตตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ โดยไม่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบยาจากภายนอก ช่วยให้ราคาถูกกว่ายานำเข้าจากต่างประเทศ 30-40% โดยบริษัทก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2552 โดยทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ถือหุ้น 100% ด้วยทุนจดทะเบียน 5,000 ล้านบาท (Siam Bioscience Company, 2021) จากพระราชปณิธานของพระองค์ โดยได้พระราชทานพระราชดำรัสดังกล่าวไว้ในเรื่องสุขภาพของประชาชน ด้วยทรงเห็นว่า ‘คน’ คือปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาประเทศ สร้างความพอมีพอกิน จึงทรงให้ความสำคัญในการฟื้นฟูปัญหาสุขภาพของประชาชน เพื่อการพัฒนาประโยชน์สุขให้เกิดกับส่วนรวมและประเทศชาติ

References

Anyanangkornchai, S. (2017) Situation report Annual consumption of alcohol in Thai society 2019. Bangkong. SahhaPhatthanakan Print. (In Thai)

BBC Thai. Interesting facts about the COVID-19 vaccine Where Thailand orders. Retrieved 5 January 2021. (In Thai)

Chartkitanan, A. (2014) The results of the application of a conceptual framework to manage chronic conditions of the diabetes group. Journal of Nursing 28 (3): 112-127. (In Thai)

Department of Disease Control, Ministry of Public Health. Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) [Access on February 22, 2021). Accessed from: https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/. (In Thai)

Drug and Substance System Development Division Public Health Administration. (2019). Results of the Ministry of Drug Rehabilitation Treatment Adjustments public health. Ministry of Public Health. Nonthaburi. (In Thai)

Khaosod News. Reveal the timeline of 'Office employees of the company and court' are infected with Covid-19 that violated the Public Health Control of the Communicable Diseases Act.

Matichon Online. Get to know Oxford-Astra Seneca Thailand selected vaccine. 2 January 2021. Retrieved 5 January 2021. (In Thai)

Representative of the Ministry of Public Health, Deputy Director-General of the Department of Local Administration, Deputy Governor of OTP, Bureau of the Budget, Comptroller General's Department /Tambon Administrative Organization Association of Thailand. A meeting of the Tourism Commission 45th, House of Representatives on January 27, 2021. (In Thai)

Siam Bioscience Company Limited. 2021. [Access on February 28, 2021). Accessed from: https://www.siambioscience.com/ (In Thai)

World Health Organization. Draft landscape of COVID-19 vaccine candidates [internet]. 2020 [cited 2021 Feb 22]. Available from: https://www.who.int/publications/m/item/draft-landscapeof-covid-19-candidate-vaccines.